

Az interjú megjelent: „Prelúdium és... Beszélgetés Rajk Judittal a FUGA Budapesti Építészeti Központ zenei programjairól” *Muzsika* LVI/9 (2013. szeptember): 6–8.

Szabó Ferenc János

Prelúdium és...

Beszélgetés Rajk Judittal a FUGA Budapesti Építészeti Központ zenei programjairól

– *Hogy kezdődött?*

– A FUGA ötletét a Budapesti Építész Kamara találta ki 2008-ban. Szomorú egybeesés, hogy a FUGA akkor nyílt meg, amikor a gazdasági válság miatt egyre kevesebb új épület született, de nagyon jó, hogy épp ekkor, mert így az építészet továbbra is jelen van a város kulturális vérkeringésében. Emblematikus helyszínt találtak a Petőfi Sándor utca 5. szám alatt, hiszen a hetvenes években ebben az épületben működött egy legendás jazz klub, az Építők Műszaki Klubja. Nagy Bálint építész, aki nagyon régi barátom, megpályázta a művészeti vezetést, s talán az sem titok, hogy nálunk, az ebédlőasztal mellett döntötte el, hogy beadja a pályázatát. Már akkor jelezte, hogy – részben a hely zenei múltja miatt – nem tudja elképzelni a FUGÁ-t koncertek nélkül, s kérdezte, nem akarom-e kipróbálni a koncertszervezést. Azelőtt ilyennel rendszeresen nem foglalkoztam, de Bálint megnyerte a pályázatot, így hát nem volt mit tenni, bele kellett vágni.

A FUGA név a pályázatban már adott volt, irigykedve mondom, hogy sajnos nem mi találtuk ki, viszont nagyon köszönöm annak, aki megtette. Beszélő név lett, és a FUGAkonzertek – így, egybeírva! – az egyik *brandje* a háznak.

– *A kezdetektől a kortárs zene állt a fókuszban?*

– 2010 januárjában indultunk TÉR/ZENE című kortárs sorozatunkkal. Mátrai Péter építész, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem tanára elektroakusztikus zenével is foglalkozik, a kezdet az ő szerzői estje volt.

– *A TÉR/ZENE is többrétű elevezés, akárcsak a FUGA maga.*

– A FUGA Breuer Marcell-termében kétszáz embert tudunk leültetni, pontosabban fogalmazva ennyi székünk van. (Volt persze már arra is példa, hogy a földön is ültek, és arra is, hogy csak harminc szék volt a teremben.) Ez egy nagyon furcsa tér, mert ha az ember belép, a terem közepén négy darab oszlopot lát. Be kell vallanom, hogy én is szívészélhűdést kaptam, amikor ezt először megláttam, de aztán elkezdtük használni a teret. Minden koncert

más, volt, hogy körbeültük az előadókat, volt, amikor a terem négy sarkában zenéltek, volt, amikor sétálgatott a közönség a koncert alatt.

– *Egy oszlop pedig adott esetben remek kellék lehet szinte bármilyen koncerthez...*

– Fantasztikus! Januárban Szűcs Péter klarinétművész tartott szülőestet Gulyás Anna táncművésszel, elképesztő módon használták a teret, de akadt olyan mini operaelőadás is, amelyen az oszlopok díszletelemként szolgáltak.

– *Előfordult már, hogy egy zeneszerző kifejezetten erre a térre írt művet?*

– Többször is. A legelején, amikor elindultak a FUGAkoncertek, leültem itt a Zeneakadémia zeneszerzés szakos hallgatóit. Az első kiállítás képei voltak a falon, elkezdtünk beszélgetni arról, hogy egyáltalán mi az építészet, mennyire ismerik a várost, mennyire néznek nemcsak a lábuk elé, hanem föl az épületekre, hogy milyen egy épület homlokzata, milyenek az arányok, láttak-e már tervrajzot. A kotta és az építészeti tervrajz nagyon hasonló, hiszen előadók vagy kivitelezők nélkül az, amit az alkotó létrehozott, csak félkész valami. Hosszasan beszélgettünk arról, hogy mit lehetne ebből inspirációként kihozni. Balogh Máté – aki akkor kezdte a Zeneakadémiát – hátrafordult, éppen mögötte volt kiállítva a négyes metró nyomvonalterve, s azt mondta, hogy jó, akkor ő az ötös metró vonalára fog alkotni valamit. S valóban születtek művek kortárs épületekre, egy év múlva, az Építészet Hónapja keretében bemutattuk ezeket. Természetesen az idősebb, nemzetközileg is ismert zeneszerző-nemzedék is jelen van a FUGÁ-ban, de azzal a sokszínű zeneszerzői társasággal, amely a FUGA indulásakor járt a Zeneakadémiára, folyamatos szakmai kapcsolatban állunk. Sorolhatom a neveket, a már említett Balogh Máté, Tornyai Péter, Futó Balázs, Bella Máté, Solti Árpád, Horváth Márton Levente, Muntag Lőrinc, Barta Gergely, Kákonyi Árpád, Matkó Tamás, Zarándy Ákos, Kedves Csanád, Bolcsó Bálint. Nélkülük a FUGA nem lenne az, ami.

– *S az előadók kommunikálnak a térrel?*

– A tér, amelyben a zenék megszólalnak, kiállítótér. Három-négyhetente változik a falon vagy a térben kiállított anyag, s ezáltal megváltozik a tér akusztikája is. Saját magam énekesként is tapasztaltam ezt, volt mikor vaslemezekből készített installációk álltak a térben, s egészen másképp szólt a terem, mikor textíliák borították a falakat. Ezzel egyébként – s ez nagyon jó – élnek is a kollégák. Emlékszem, amikor Rohmann Dittával egyeztettem a szülőestjét, ő kifejezetten kérdezte, hogy „mit nézünk majd?”, s úgy találta meg a térnek azt a pontját, ahonnan az egész koncerten játszott, hogy az része volt az installációnak is.

– *Nagyon szoros tehát az együttműködés az építészettel.*

– Sokszor megkérek egy-egy építész vagy képzőművész kollégát, hogy beszéljen, teljesen szubjektív módon, nem zenészként, nem zenei elemzést adva, hanem a számára fontos

pillanatokat, történeteket kiemelve a műről, a korról vagy a szerzőről. Aki ide bejön koncertet hallgatni, az óhatatlanul találkozik Budapest vagy az ország építészetével, akár egy kiállításon, akár csak azáltal, hogy a kezébe veszi a könyvesbolt könyveit – ez így találtuk ki.

– *Említetted a jazzklubot, ami egykor itt működött. A jazz továbbra is jelen van a programban, mint „kortárs” zene?*

– Kezdetben László Attila volt a jazzprogramok szerkesztője, de a jazz később elmaradt. Ennek részben technikai oka van: a hangerősítéses koncertek miatt bizony konfliktusunk támadt a házzal. A lakók igényeit megpróbáljuk tiszteletben tartani, de nehéz elfogadni, hogy bizonyos zenéket mások zajnak tartanak. Így jelenleg a rendszeresség nincs meg, de alkalmanként azért tartunk egy-egy jazzkoncertet. A FUGÁ-ba inkább a kísérletező jazz illik, például a Múzeumok Éjszakájára Rubik Ernő Zoltán Bolcsó Bálinttal és Hock Ernővel egy igazán idevaló, kísérletező programot hozott.

– *Az építészetén kívül mely művészeti ágak kapcsolódnak össze a zenével a FUGÁban?*

– Szinte bármi. „Finnegan listája” című júniusi programunkon zene, irodalom és filmművészet kapcsolódott össze. Költők és írók ajánlottak olyan irodalmi műalkotásokat, amelyeket valami miatt elfelejtett a nagyközönség. A szövegekre, valamint Gazdag Gyula készülő filmjének levetített storyboard-kockáira Matkó Tamás komponált műveket és a Trio National (Veér Csongor, Kohán Isván és Kákonyi Árpád együttese) improvizált. De említhetek más példát is: a Múzeumok Éjszakáján Böröcz András szobrászművész kiállított tárgyait Gőz László „szólaltatta meg”, s a kiállítás-megnyitón saját hangszerén is játszott.

– *Milyen hazai és nemzetközi együttműködésekert használtok ki a zenés programjaitokhoz?*

– Volt már közös programunk a Trafóval, a Petőfi Irodalmi Múzeummal, az Óbudai Társaskörrel is. Az augusztusi zongorakoncertünkhöz kapcsolódó rövid épületnéző séta alkalmával pedig a közönségnek módja volt megnézni a BMC épületét. Van tehát együttműködés a különböző intézmények között, ugyanakkor szeretjük hangsúlyozni, hogy függetlenek vagyunk, mert ez a függetlenség hatalmas szabadságot ad, mind a háznak, mind pedig a szerzőknek, akiknek a műveit itt bemutatjuk, és persze az előadókknak is.

Nemzetközi kapcsolataink részben pályázatok kapcsán létrejött közös munkák, részben pedig megkeresések. Hozott előadóestet a Mexikói Nagykövetség vagy a Goethe Intézet, de a Qaartsiluni Ensemble-nak az A38 hajóra tervezett, s az árvíz idején veszélybe került Visegrádi piknikjét is befogadtuk, melyhez szlovák, cseh és lengyel előadók kapcsolódtak. Leginkább persze a művekkel van jelen a világ a koncertteremben, szeptemberben például Klenyán Csaba és Kiss Péter koncertjén Aaron Copland valamint két Amerikához is kötődő

magyar szerző, Vajda Gergely és Karosi Bálint művei szólalnak meg „Óh, Amerika...” címmel.

– *Mi a helyzet a közönséggel? Belterjes, vagy inkább változó a koncertek látogatottsága?*

– Van állandó közönségünk. Jelentős része szakmabeli, amire büszke vagyok, mert ez azt jelenti, hogy a hírekkel ellentétben a szakma mégiscsak jár koncertekre, s a szerzők egymás műveit is meghallgatják. És van egy érdeklődő, nyitott réteg, akik nézik a honlapunkat, követnek minket a FUGA-rádióon keresztül (<http://www.fugaradio.net/>), figyelik a Koncertkalendáriumot, olvassák a koncertjeinkről a Muzsikában és máshol megjelenő kritikákat. Nekem nagyon fontos az, hogy vannak új arcok. Sokszor előfordult, hogy valaki véletlenül idevetődött, aztán a következő koncertjeinken is megjelent. Tehát van remény – ezt a szerzőknek is üzenem.

– *Hogy látod a jövő évadot, s a FUGA helyzetét a budapesti zenei életben?*

– Szerencsétlen módon olyan helyzetbe kerültünk, hogy nem kaptunk támogatást az NKA idei nagy zenei pályázatán. Ez egyrészt pénzügyileg okoz gondot, ugyanakkor szakmai pofon is volt, s ez fájt. Nem adom fel, új pályázatot adtam be, és reménykedem, hogy értékelik a munkát, amit végzünk. Igaz, hogy nem lehet csak támogatásokból koncertet szervezni – ahogy egy embernek meg kell tanulni önmagáról gondoskodnia, ugyanúgy egy művészeti műhelynek is meg kell tanulni az öngondoskodást, hogy miként tud fenntartani egy számára fontos programot. Bár az állami támogatás csak az egyik láb, amelyen állunk, de sajnos ma Magyarországon még kihagyhatatlan.

Az első sokk után beszéltem a FUGA vezetőivel, hogy hogyan tovább, s abban maradtunk, hogy megpróbáljuk, nekivágunk a következő évadnak. Nyilvánvaló, hogy egy hangversenyt nullából megrendezni nem lehet, mert költségek járnak vele, amelyeket a leglelkesebb szerzői és előadói támogatás mellett is ki kell fizetni, a zongorát fel kell hangolni, hirdetésekkel keresztül a koncertet el kell juttatni a közönséghez. Lehetne azon gondolkodni, hogy érdemes-e a belépőjegyek árát emelni, de ebben nem hiszek, mert látom, hogy mi az, amit ma Magyarországon egy zene iránt érdeklődő rendszeresen ki tud fizetni. Fontosabb ennél, hogy a művek megszólaljanak, és közönség előtt szólaljanak meg. Nehéz ebben egyensúlyozni, és az is biztos, hogy nem tudunk, de nem is akarunk versenyezni azokkal a most felálló megatervekkel, amelyek itt a városban körvonalazódnak. Bevallom, nagyon szomorú voltam, hogy kormányhatározat mondta ki: „egységes zenei koncepciót” kell megteremteni. A művészetben és a kultúrában épp a sokszínűség a fontos. Nagyon remélem, hogy ez csak egy ügyetlen jogászai megfogalmazás. Nem hiszem, hogy nekünk ebben az „egységes” zenei

koncepcióban részt kell vennünk, hiszen pont az a FUGA bája és sajátossága, hogy független, sokszínű és egyedi.

– *Megemlítenél a jövő évad koncertjei közül néhány csemegét, amiért érdemes lesz idejönni?*

– Különleges gyászzene-koncert lesz Fazekas György brácsaművész „Ge-Ant”, azaz a fiatal magyar zeneszerző-generáció antológiája sorozatában. A szerzőktől előre meghatározott előzmény-zenékkel összekapcsolva kér új műveket, kamaraegyüttese, a Sectio Aurea megszólaltatja majd Bach Actus Tragicus kantátáját s az erre készült kortárs reflexiókat, a tervek szerint Kondor Ádám, Futó Balázs, Barta Gergely, Pacsay Attila és Szalai Katalin kompozícióit. A „Mezítlábas zenészek” Kortársasjátéka is folytatódik, Bolcsó Bálint, Tornyai Péter, Balogh Máté, Horváth Balázs és Bali János egy-egy új művének bemutatójával. S egy igazi különlegesség is lesz ősszel: kortárs zene dudukra. Bartek Zsolt lesz a főszereplő, aki ismert arról, hogy nemcsak hangszere van, de remekül játszik is rajta. Ezen a koncerten én is énekelek.

– *A koncertszervezés ügyes-bajos feladatai mellett előadóművészként is jut idő és energiád fellépni a FUGÁban?*

– Igen, a FUGÁban és máshol is. A nyáron a pannonhalmi Arcus Temporum fesztiválon volt dalestem, a közeljövőben pedig az Izmiri Szimfonikus Zenekarral és egy fiatal török kontratenorral, Cenk Karaferyával lesz koncertem, ahol az alt és a kontratenor közti különbséget fogjuk bemutatni duettekkel és áriákkal.